

Historien om Haveselskabets medlemshaver

Den 23. september 1830 stiftede en gruppe haveentusiaster Selskabet til Blomsterculturens Fremme. Selskabet åbnede i 1832 en blomsterudstilling i Botanisk Have - den første af sin art i Danmark. I 1833 lejede selskabet en lod jord ved Sortedams Dosseringen som selskabets første have. Få år senere, 1837 - og i lyset af en voksende interesse - købte selskabet en parcel jord ved Frederiksberg Allé (heraf også navnet Haveselskabsvej) og anlagde en have her.

I 1880'erne ønskede bestyrelsen for haveselskabet at købe en ny have. Landskabsgartner H.A. Flindt, selskabets næstformand og inspektør for de kgl. haver, havde embedsbolig ved indgangen til Frederiksberg Have. Lige overfor lå Frederiksberg Slots tidligere driveri-, frugt- og køkkenhave. Frederiksberg Slot var ophørt som sommerresidens for den kongelige familie, og hele økonomihaven var derfor bortforpagtet.

Haveselskabet overtog forpagtningen pr. 1. oktober 1882. I slutningen af 1882 gik arbejdet i gang med anlægget af en ny have under ledelse af landskabsgartner H.A. Flindt og arkitekt H. Sibbern. Den nye have, Haveselskabets Have, blev indviet i 1884. I 1885 åbnede man en brøndkur i haven. Selskabet indgik i et samarbejde med Maglekilde og Frederiksberg Brøndkuranstalt om en brøndkur, og samme år opførtes Brøndkursalen. Brøndkuren lukkede i 1905 og blev i 1909 overtaget af Haveselskabet.

Ønsket om et lille stykke jord til privat brug var blevet fremført af et medlem ved generalforsamlingen 1910. Selvom selskabets medlemmer tilhørte en anden socialgruppe end den kolonihavebevægelsen rettede sig imod, forekom tanket tiltalende. To tredjedel af medlemmerne boede i hovedstaden, og de der ikke havde villa eller tog på landet om sommeren, måtte undvære det private, grønne frirum, der hørte til den moderne livsstil. Et par år senere, da lejekontrakten med handelsgartneren udløb, og man frit kunne disponere, havde bestyrelsen en plan klar. Et trekantareal på godt 6.000 m² beliggende op til Frederiksberg Have blev udstykket til 30 medlemshaver og en legeplads, hvilket også var et medlemsønske. Herved slog man flere fluer med et smæk: medlemmerne fik nye attraktioner og selskabet fik forbedret økonomien, idet lejeindtægten fra haverne var større end fra erhvervsgartneriet.

I bladet "Meddelelser" lancerede Erstad-Jørgensen projektet således:

"For en rigtig blomsterven er det ikke nok, at se på de blomster andre har plantet, at spadsere i en smuk have og glæde sig over de forandringer til det bedre, der foretages; han må selv eje sine yndlingsblomster, selv plante dem, og give den den røgt, som han nu mener er den rette. Han må kunne flytte omkring med dem i bedene, han må have lov til at vende dem selv, skære blomster og tage dem med hjem i sin stue; og når dagen er omme, må han kunne sidde mellem sine blomster og lægge planer for efterårsarbejdet, og for hvad han næste sommer vil plante der og der. Sådan er en rigtig blomsterven og sådan tænker sikkert en stor del af Selskabets medlemmer, og derfor vil det være rigtigt og

HAVESELSKABET

stemmende med Selskabets formål, hellere end at leje jorden ud til gartneri, at udstykke små haver og leje disse ud til medlemmerne."

Interessen viste sig stor og på få måneder var alle parcellerne udlejet til trods for usikre lejevilkår. Kontrakten kunne opsiges fra begge parter side med 3 måneders varsel til en 1. april. April 1913 overtog medlemmerne deres haver, og ved sommertid var landets mest eksklusivt kolonihaver en realitet.

Den første udstykningsplan til medlemshaver. Haverne varierede i størrelse fra 143 m² til 255 m² og kostede årligt 28 kr for de mindste, mens de største kostede 90 kr. I det trekantede midterparti var løskur, legeplads og vandbeholder. Der var adgang til haverne ved A og B – gennem forsøgshaven (se s. 56). Få år efter blev også den udstykkes til medlemshaver. Plan, 1913.

Grosserer Rud opførte sin pavillion efter en af de mønstertegninger, som Selskabet havde ladet fremstille. De var tegnet af to unge arkitekter, Højle og Rosenkjær, der kort forinden havde vundet 3. præmie i Politikens konkurrence om sommerhuse. Tegningerne lå til gennemsyn i udstillingshallen. Tømmermester Norkjær havde givet priser for opførelsen. Det var naturligvis Erstad-Jørgensen, der som Haveselskabets kreative idemand og smagsdommer, styrede det hele. Foto: 1914 og 2005

Ventelisten af liebhavere til nye havegrunde var allerede lang, så bestyrelsen besluttede at udvide udstykningen med den gamle forsøgshave. Den blev opdelt og udlejet 1915-1916. Hermed var der i alt etableret 65 medlemshaver smukt beplantet og med nydelige småbygninger. Bag hækken puslede en grosserer, en apoteker, en direktør, en overretssagfører, en postmester og mange andre fra det gode borgerskab med diminutive stenhøje og pergolaer, roser og blomstertræer. At klientellet var atypisk for kolonihavebevægelsen, blev netop anset for den afgørende forskel, der gjorde Haveselskabets parceller så ideelle; her var man sikret mod "uheldige" naboer. En ny venteliste var da også allerede fyldt op, men umiddelbart var der ikke mulighed for flere udstykninger. Først i 1923 kunne man foretage den tredje - og sidste - udstykning. Den omfattede området syd for den tidligere forsøgshave og øgede antallet af medlemshaver med yderligere 28. Da legepladsen et par år senere blev nedlagt, udstykkedes endnu et

HAVESELSKABET

par haver, så antallet var oppe på 95. Medlemshaverne var så attraktive, at de tiltrak nye medlemmer til Selskabet. Samtidig kunne området betragtes som en udvidelse af Haven, idet alle medlemmer frit kunne spadserere i gangene mellem de små privathaver. Økonomisk bidrog medlemshaverne på plussiden med øget lejeindtægt, mens de på udgiftssiden fremstod usynlige, selvom haverne både krævede ressourcer til administration og vedligehold.

I dag (2012) er der 83 medlemshaver, der dækker et område på ca. 15.000 m². Jorden ejes af "Styrelsen for Slotte & Kulturejendomme" (tidligere Slots- og Ejendomsstyrelsen) der udlejer området til HAVESELSKABET. HAVESELSKABET fremlejer igen haverne til medlemmer af HAVESELSKABET. Medlemshaverne har egen bestyrelse, der står for den daglige drift af haverne. Haverne er i dag ifølge kolonihaveloven klassificeret som kolonihaver, og er derfor fredede. I nogle haver findes de gamle bygninger tilbage. Disse forsøges bevaret ved en nænsom restaurering. Haverne er beliggende lige ved restauranten JOSTY. Haverne er ikke at betragte som almindelige kolonihaver. Der er ingen flagstænger, intet marketender og intet fællesareal. Der findes vand indlagt i haverne til vanding af blomster og til at lave en kop kaffe/te. Der er intet afløbssystem og ingen elektricitet. Da haverne ligger tæt på Zoologisk have, høres tit i sommermånederne lyde fra dyrene, samt musik og sang fra de små haver på Pile Allé.

Havernes beplantning er meget forskellig. Nogle har plantet roser og et væld af blomster, medens andre har en stor græsplæne med et par enkelte buske og mindre træer, alt efter den enkeltes smag og trang til havearbejde.

Kilder:

Informationer fra internettet

Luise Skak-Nielsen: "BLOMSTER-ELSKERE & HAVESAGEN" (Historien om Det Kongelige Danske Haveselskab)